

Breda.

Maandag, den 2 den December 1895 bezocht ik de gemeente Breda. - Acht dagen te voor had ik mijn bezoek geannonsceerd; de burgemeester kwam onmiddellijk naar den Bosch, om met mij een en ander te bespreken en te regelen. Hij bood mij een dejeuner en een diner aan; het dejeuner nam ik aan, voor het diner bedankte ik. - Vervolgens kreeg ik een telegram van de gemeenteraad, om mij een diner aan te bieden (op kosten van de raadsleden); ik nam die uitnodiging aan. - Ik had een rijtuig laten bestellen, om daarover de Breda te kunnen disponeren; zoodra de burgemeester zulks vernam, moest dat rijtuig afbesteld; hij gorgde voor een rijtuig, in de gemeente het eigen rijtuig van den wedhoudster Oukoop, buiten de gemeente (tacht naar de prijs d' eau van de waterleiding) een huurrijtuig. -

Om 8.52 uit den Bosch vertrokken, kwam ik te 9.35 te Breda; aan het station werd ik opgewacht door den burgemeester en den secretaris, en door den eersten welkom geheten. Burgemeester en secretaris (en later alle leden van den gemeenteraad) waren in zicht. In twee open landauers (in de eerste de burgemeester en ik, - in de tweede de secretaris en Claeszen) reden we naar het gemeentehuis; daar vond ik een erewacht van de schutterij, opgesteld aan den voet van het Raadhuis; des ochtends was die erewacht onder commando van luitenant , later onder commando van luitenant

In de vergaderkamer van Burg. en Weth. vond ik de wedhouders van Ocken, Oukoop en we bespraken verschillende gemeente-aangelegenheden en gingen daarna het gemeentehuis invoegen, nemelij. - Het gemeentehuis is veel te klein, reeds voor jaren werd een groot huis naast het stadhuis aangekocht, om voldoende terrein te verkrijgen tot het oprichten van een aan de eischen van de legere woordige behoeften beantwoordend stadhuis; voor almalig ontbreekt het geld, omdat te bouwen en wordt het aangekochte pand verhuurd.

Breda.

De gemeente Breda heeft een zeer groot archief; het nieuwe archief schijnt behoorlijk in orde. Heeloud archief moet geheel gerond worden; sinds 2 jaren werd op zijn verzoek de heer Dr. Coetsers, leeraar aan het gymnasium, daarmede belast. Genoemde heer besteedt al zijn vrije tijd aan dien arbeid; hij geniet daarvoor f 200.-, waarmede hij serveden is, de burgemeester vond, dat hij dadmede volstreekt niet behoorlijk betaald werd. - Als een curiositeit werd mij het houten boekje verboord, dateerende van omstreeks 1650; oude handvatten en privilegiën zijn hierin afgeschreven.

Om half twaalf gingen we bij den burgemeester, - die ongetrouwed is en op kamers woont, - ontslissen, het dagelijksch bestuur, Claesfen en ik.

Om twaalf uur begon de audiencie; het eerst verschijnende bisschop met de pastoors; vervolgens de plaatselijke commandant met zijn adjudant; daarna de kolonel van het te Breda ingezette liggend regiment infanterie met zijn adjudant; daarna de gouverneur van de militaire academie. Voor de militairen had ik nog de schutterij-officieren ontvangen. - De audiencie werd verder nog bezocht door een tal van autoriteiten en particulieren.

Na afloop der audiencie bracht ik een bezoek aan de grote kerk, alwaar vele historische personen begraven liggen. - Tijdens de reformatie, en vooral later in den Thanschen tijd is veel verstoeld en gestolen.

William III deed een monument herstellen naar herkenning van de slachtoffers. - Het beroemde monument op de graven van

is in goede staat; de 4 beelden, welke een zerk dragen, worden toegeschreven aan Michelangelo, of althans aan diens leerlingen. - In de kerk werd ik rondgeleid door een commissie uit het kerkbestuur; er was een looper gelegd; ik moest mijn naam peeken; op

Breda.

eene zichtbare plaats was een bus voor de armen geplaatst. Van de kerk ging ik naarder ambachtschool; daar werd ik door het bestuur ontvangen; ook hier moest ik mijn naam peeken. - Daarna werd de school in oogen schouw genomen. - De fondsen voor de school en de kosten voor den bouw werden gevonden uit een legaat van wijlen Dr. van Coeth, - een broeder van den geweten griffier der Staten. - De ambachtschool is uitscharend ingericht; ongeveer 140 leerlingen worden hier onderwezen. De cursus duurt 3 jaar; het is echter ambachtsonderwijs; men maakt van de jongens gedurende de ambachtslieden, en geen bekommige opzichters (gelijk zoo dikwijls op andere ambachtscholen geschiedt). Als een cursus eindigt, en er dus jongens (leeftijd ± 15 jaar) afgelerd worden, dan rechtern de bazen er om, wie hen zal hebben; wel een bewijs, dat het onderwijs zeer geapprecieerd wordt, en in de goede richting geleid wordt.

Na de ambachtschool bezocht ik een openbare armenschool (niet bestalende kinderen); het onderwijs schijnt zeer goed. Wat mij vooral trof, was, dat er volstreekt geen schoolverzuim was. - Toen ik daarover mijn verwondering te kennen gaf, werd mij medegedeeld, dat zulks ook weer te denken was dan een legaat van wijlen Dr. van Coeth: aan de 3 kinderen in iedere klasse, welke het meeste hun best deden en het grootst op school kwamen, wordt aan het einde van het jaar een som gelots uitgekeerd, in de hoogste klasse f 17.- aan ieder kind, in de lagere klassen telkens f 1.50 minder, dus respectievelijk f 15.50.- f 14.-, f 12.50 enz.

Na die school bezocht ik de hebbet, reden w^e maar de prijs d' eau van de waterleiding ± 5/4 meer buiten Breda; wat mij daar het meest frappende, was de filter om de ijzerdeeltjes uit het water te verwijderen. - Vandaar reden we terug naar Breda, bezichtigden den waterpoort, reden langs het nieuwe aangelegde Stadhuis, na park en gingen vervolgens naar het gemeentehuis terug.

Breda.

terug. Het gemeenschaps was van boven tot onder geheel
lamineerd met gas; de woorden „welkom” en „C. d. H.”
kwamen zeer goed uit. Op de markt was een mede-
zichter opgeslagen, waarin het schutterij-skelet
een concert gaf. -

Het diner werd in de raadzaal gegeven; ik zat
tegen den burgemeester (links) en den wethouder
van Aken (rechts). Tegenover mij zat de wethouder

. - De burgemeester bracht de eerste toast
uit op de Koninginnen, en zond daarvan een tele-
grafische mededeeling naar den Haag; er kwam
in den loop van den avond een bedankje van den
adjudant van dienst van Tuyll. - Tervolgens
toestelde de burgemeester op mij; ik bedankte hem;
van Aken dronk op den burgemeester; Dr. Heij.
laerds dronk op mij; ik bedankte nogmaals, en
verstrok. - Op de markt waren duizenden en dui-
zenden mensen bijeen, die mij zeer bejuichten;
de schutterij presenteerde nogmaals het geweer;
ik inspecteerde nogmaals die ceremonie en reeds
vervolgde naar het station. - Het was den
heelen dag geldzaam mooi weer; we konden
steeds open rijden, en dat op 2 December!

Den 1 juni 1900 bracht ik weer een bezoek aan Breda; om
7.44 des voormiddags werd ik aan het station ontvangen door
den burgemeester en diens secretaris. - Met het rijtuig,
waaroor B. en W. hadalen gereed, ging de burgemees-
ter en ik de grenzen zien, welke Breda oclame zou houden, in
waartoe het administratief proces met Teteringen, Ginneken
en Princenhage aenhangig is gemaakt. - Mijn algemee-
ne indruk bij die tocht was, dat het hoog noodig is dat Breda
zijn grenzen uitlegt, en dat Breda niet genoeg voorzag; althans
aan de zijde van Ginneken en Teteringen. - Ik vernam toen,
dat de bewoners van den Teteringh hem die grenzen af liet
krijgen, als Teteringen's grote plannen verworpen werden,
maar dat alleen de bewoners van den Sandberg geholpen werden.
Na de ontmoeting van Breda weeg ik mij vestinggronden

Breda.

als bouwterrein beschikbaar; B. en W. beraadplegden, dat het Rijk in
die gronden speculeerde, en dat middelermijl de mensen buiten
Breda bouwden, omdat in Breda geen terrein te krijgen was,
terwijl het Rijk zijn ± 12 dL. A. bouwterrein maakte vast
hield; volgens B. en W. zijn die 12 dL. A. ± een half miljoen waard
nl. ± fl. 4. de 11?

De burgemeester deelde mij mede, dat, als er meer grond van den
Teteringh dijk gecreëerd zou worden, de niet woning van
den wethouder der gemeente op Breda's territorium zou kunnen
staan; dan was er al meer meer oppasatie gevreesd.

Op mijne audiëntie verscheen de directeur der Burgerschool
Maastricht, met hem besprak ik de nieuwe Burgerschool plannen,
die school neemt, tenegevolge van de huizenbevolking, zeer toe;
er zijn parallelklasen noodig voor de drie laagste klassen. -
Die nieuwe school zal vermaledijkt spoedig haar bestek krijgen.
De leer Maastricht hoopde die den 1 September 1901 te kunnen
bekrekken.

Vrijwelkein Roelofs kurana-stuur vroegen voor zijn paginaen
^{houdbiedende} over de militaire oefeningen in de gemeenten te doen slagen.
De Commissaris van politie Voshaar maakte zijn opwachting;
de voorwaarden voor het verkrijgen van pensioen door politie
ambtenaren van wege de gemeente zijn zoo bewaard, dat
bij zich daaraan niet heeft willen onderwerpen; hij zal dus
erftueel geen pensioen hebben. - Hij hoorde, dat hij niet ge-
nog politie agenten heeft, 24, + 5 heffdagdienst + inspecteur
+ schrijver. -

De oude Cavalié vroeg de benaming van zijn zoon tot burgemeester van Alkmaar. -

Na de audiëntie bewaaren de wethouders binne, en zat
ik met de leeren Schellus, van Zal en Kombools te praten,
tot dat ik moest vertrekken. - De burgemeester bracht
me mij weer naar den trein; we stapten onderweg nog uit
aan het 5 dL. A. groot moeie Balkenberg; moeie klossen,
goed onderhouden garons. - Voor een uitvaardiging van den
burgemeester om te blijven ontbijten had ik moest bedanken,
omdat ambts bezigheden mij 't Bosch riepen. -

In 1543 brandde te Breda het Raadhuis af; daen is het tegen-
woordige gebouwd; ^{omstreeks 1570} was daar ook nog het kantongerecht

Breda.

gewestigd; dit is nu overgebracht naar het gedeelte gebouw van de Rechthbank. — Daar liet zich uitbieden van den dienst, is het gemeentehuis ook nu nog veel te klein. —

Ik bewaarde een mocht sinds mijn voorbije bericht nieuw gebouwde kazerne, ten behoeve van twee bataillons infanterie. Het exercitie terrein bij die kazerne is ± 30 d. t. groot; daar worden ook de courses gehouden.

Den 29 April 1904 kwam ik weer in Breda. Ik had van te voren een bezoek aan ~~Ginneken~~ gebracht, en arriveerde om 12.15 te Breda, alwaar ik door B. en W. met den secretaris ontvangen werd. De secretaris bleef voorburend met B. en W. in mijn gezelschap, voor het onderzoek der gemeentelijke administratie scheen zijn legitimiteit op de secretarie niet nodig. Onze gesprekken liepen in de eerste plaats over het aankondige annexatieontwerp. — In den Raad met grote meerderheid 16 tegen 4 aangenomen, viel het in den dubbelen raad met 14 tegen 7. Behalve Nombauts, die een principiële oppositie voerde, was er niemand, die ~~tegen~~ ^{principieel tegen} uitbreiding van Breda's grenzen sprak; noch viel het plan!! de een voorst, dat het plan te weinig oaf, volgens den ander oaf het te veel. Effen is keurad ~~toegeven~~ !

In den Raad zijn twee socialistische raadsleden, nl. Vischers en Jacobi. — Volgens B. en W. is de laatste een opgevoed industrie militair ($\text{f} 260$ oogement) de beste; hij is heldhaftig, fabrieklijf in zijn spreken, en appreieert het goede, wat, naer zijn oordeel, door het gemeentebestuur verdiend wordt. Welke ander is Vischers, een vriend van Delftlingen; deze is brutaal, ongemainerd, lastig. —

In den regel is bij periodieke vacaturen geen stemming, wel daarentegen bij buitengewone vacaturen; door de verdeeling van Breda in drie districten, is volgens B. en W. het aantal van de raadsleden zeer verminderd. —

De gasfabriek oefent zeer goed, jaanzichts in de vorm $\text{f} 50.000$, terwijl de gemeente bovenmoedien het oefent heeft van kosteloze verlichting van straten en pleinen, van kosteloze verlichting en verwarming van openbare gebouwen.

Breda.

De waterleiding heeft in aanleg $\text{f} 520.000$ gekost, opgekond legt $5\frac{1}{2}\%$ van het aanlegkapitaal, dient zij de renten; meer niet; wilde afbrenging van het bedrijf kunnen dus de kosten van afslanging niet worden gevonden. — De gemeente geniet kosteloos het vrije gebruik van water voor spruiten der straten, voor de brandweer, van publieke gebouwen enz. enz. — De Dorst, waarop de prijs d' eau van de waterleiding is, zijn 12 centrale pijpen aangebracht, om te controleren, of de stand van het water in den bodem ook daalt; tot nu toe is dit niet het geval. De centrale geschiedt momenteel door een apotheker van den Provinciale Watersstaat.

De suikerfabriek te Breda is ^{zelfde} in handen als de goede fabriek te Bergen op Zoom, nl. in die van Uitblaauw. Men hoopt, dat die industrie zal blijven bestaan; behalve het directe voordeel door arbeidsloos schakelen voor de industriële voordeelen haag, nl. dat de schippers, die peen en kalem brengen, veel inkopen doen in Bredasche wijnbals.

De metaalindustrie oefent verbluffend goed, en breidt zich nog steeds uit: Becher en Kueb, Kleps, Marlyen, Cesijn.

De oude kerk zal, mede met hulp van Breda, gereconstrueerd worden; de toren werd vroeger hersteld; zuiver in stijl, behalve het horende stuk, waarmee men dan in den goeden vorm zal brengen, is er ~~nu~~ nog ^{extra} een uitgave te doen van $\text{f} 30.000$.

Audiencie verleend aan den militaircommissaris vanden Bent; hij kwam zijn opwachting maken, daarna aan Schutte te Geersum, ingenieur van 's Highe Watersstaat; deze kwam als verleger voorwaardiger van den Ingenieur Vrancken, die reeds ambtsoefen afgewijst was. — Ten slotte nog aan Mr. van Dam, die blaboyde, dat de apotheker van Engelen te Oudenbosch besloten de markt voor particulieren verkoop, — op mijne desbetreffende vraag antwoordde van Dam, dat hij tegen de annexatie gestemd had, omdat hij daarin een moedig actie van de Katholieken, keurden grote gedeelten van Ginneken, Princenhage en Teteringen bij Breda, dan werden, volgens Mr. van Dam de liberaalnen bodes, en ~~verloren~~ de Katholieken hunne meerderheid verloren.

Breda.

Den 9 juni 1908 kwam ik weer in Breda. Vanuit den Bosch kwam ik er om 12.40 aan; om 5.51 vertrok ik naar Hoasendaal. Vijf minuten later, als men niet bijzonder te behoorlijken heeft is wel wat lang!

Door burgemeester van Hanschat kreeg ik een briefstation ontvangen; later bracht hij mij ook weer weg. We hadden beiden een rijtuig besteld; bij de tweed. van Oostzaan; er was er maar één gekomen.

Op het raadhuis vond ik den schiedenselen gemeente secretaris Vermeulen; tegen 1 November aan bij den gemeentehuismuur verlaten. Hij bleef met de wethouders en den burgemeester in mijn geselschap; en vroeg mij daarnaheen, of ik hem zulks toestond. — Verdijk was reeds in den voormiddag te Breda gekomen; hij had eerst de verschillende bureaux ten stede huize gecontroleerd; was toen ^{en} in den namiddag naar den openbare ontvanger gegaan; onstreeks half tijf was hij klaar. — In den brief, waarin ik mijn bezoek aankondigde, had ik den wensch te kennen gegeven, dat de bureaux bezet zouden zijn, totdat het administratief onderzoek zou zijn afgesloten.

Ik vroegende audiëntie aan Oostkogels, die zich kwaam behezen, dat de Koninginnestraat - op de scheiding van Teteringen en Breda - niet verhard werd; hij had op Bredasch grondgebied vijf bouwplaatsen liggen, waarvan kon niet bewezen, omdat bij vreesde, dat die huizen onverkeerbaar zouden zijn. — Pas lang de bestrating niet in orde was.

De Raad, inspecteur der direkte belastingen kwaam zyne opzwichting maken, evenals de Gedeputeerde Mr. van Dalm. — Die Gouverneur van de Koninklijke Militaire Academie kwaam mij een kaartje brengen, dat ik hem, alvarens Breda te verlaten, leek te reed.

Het raadhuis is nog steeds veel te klein; het huis, in den tijd aangebracht om het raadhuis te vergroten, dien onder het politie bureau, en boven latereging van archief. Dr. Corstens is nog steeds archivaris op een salaris van f. 300,- hij mocht nog een pr kisten met oude stukken uitzakken, voor dat het oude archief beschreven is. — In Brugel moet men op archief zolden nog kisten vol Bredasch archief.

Breda.

staan; hoe krijgen we die over terug? — Elk raadhuis kan niet verbaard worden, onder de beschikking te hebben over een duik heim van de katholieke gemeente; deze vraagt daar echter f. 20.000 voor. — Burgemeester is in onderhandeling met minister Hallermann tot overname van 14 H. t. vesting gronden; hij had goede hopen daarin te zullen slagen. De registratie ambtenaren bederven, door van die gronden stukjes brouwerijen te verhuren, feitelijk den gebieden uit Ley van Breda aan die zijde. — Een hoopt cavalerie lehrijgen en pracht in voorhoop te behouden + 16 H. t. liegenden huiken de gemeente, tegen de binnengenaamde vesting gronden dan, ten einde baffen hervin voor de cavalerie beschikbaar te hebben. — Eben vrees, dat Tilburg ook het mogelijkhe dient om cavalerie te krijgen; en dat dan ten slotte iedere gemeente met een pr escadrons ziel worden afgeschept.

U. Hanschat had mij te de jummen gevraagd; ik had daar voor bedankt, maar ging, als contra beleefdheid, ~~even~~ voor mijn vertrek uit Breda even aan kleeraar van Hanschat een visite maken.

Den 27 Maart 1912 kwaam ik weer in Breda; ik was des morgens in Gijnneken opgest, en had daar gehoord, haer een oude bezigheid is, dat Breda moeilijkheden zal maken (doordat Boulevard quaestie werd Breda meester van den land) waarmee in 1913 de concessie voor de tram vernieuwd mocht worden. — Als Gijnneken genoemde tramverbinding behoort met het spoorwegstation te Breda, dan loopt de luele openbare weg. — Op verhaal van den burgemeester van Gijnneken was ik er B. en W. van Breda op, dat het zoogewenst zou zijn, dat alle quaesties besloten Breda en de omliggende gemeenten à l'amicable werden opgelost; in Haarlem had ik de burgemeester van Haarlem met de titularisjen van de omliggende gemeenten iedere huue maanden een vergadering hervastreking en ophouwing van hangende quaesties; een dergelijke regeling zou ook zeer kunnen steken in het belang van Breda en Gijnneken! — Over de verandernde stemming van Gijnneken bespraken B. en W. van Breda zich zeer levendig; zoó kan men ten slotte doch komen dat de gemeenchte grens regeling!

Breda is nog steeds in onderhandeling met minister van finantien over den afstand van 14 H. t. vesting gronden: ^{tegenover}

Breda

Gemeentehuis is verhoogd; het huis, waarin vroeger het politiebureau gevestigd was, is er thans bijgebouwd; het is nu veel verbeterd, al is het nog lang geen ideale toestand; met burgemeester en secretaris alles in oogenschijn genomen. —

Nee met B. en W. in de Raadszaal gescrewd te hebben, gaf ik audiëntie in de kamer van B. en W. Daar zat ik met B. en W. nog wat te praten in de Raadszaal; daarna kwam er een rijtuig voor, waarmee de burgemeester en ik naar het nieuwe politiebureau reden en dat in oogenschijn namen; daarna gingen we naar de ambachtsschool, ^{volledig in} ~~naast~~ die inrichting heb onderwijs in de verschillende vakken: hinneren, metalen maken, schilderen, smeden en elektrotechniek; dit laatst ook is er sinds enkele maanden bijgekomen en werd nog slechts door twee leerlingen gevolgd. — Men bespeurt het zeer, dat er zo veel minder buitenkinderen zijn dan vroeger; voor enkele jaren nog 102, thans slechts 42. — De school is pas verhoogd, ook welkhang op de elektrotechniek; de verbouwing en uitbreiding kostte ± f35.000. —

De herinnering aan de consulaire is nog niet verloed; er moet nog voor 1/2 den bedoeld worden.

Under grote kosten + het bewegwijzeren maken van een pr bruggen kan de markt niet bewaarbaar gemaakt worden tot Lippenhoven.

Dien 28 Juli 1914 kwam ik weer in Breda, daarin besoek werd beschouwd als een vereerdeling van B. en W.: secretaris Jonkeren was mede vannervoor en liet daarbij maakte aantekeningen voor notulen. — De wethouder Cramerus is belast met de leiding van de distributie der levensmiddelen; hij geeft zich daarvoor blijksaam veel moeite. Hij maakte mij een bijzonder goede indruk. —

Breda is niet het vrij in onderhandeling dat crants op van den Speelhuis polder (± 2.1. t. waarschijn 3.1. langs de Markt opgehoogd); men wil daar fabrieksterrein van maken; arbeiders woningen bouwen enz. enz.

Daar ik na mijn besoek mit den burgemeester den speelhuispolder besocht, om mij ter plaatse al plannen van Breda te laten uitleggen, vernam ik van hem, dat noch rechthouder Broos, noch wethouder Leydsman iets uitvoerde; en dat Leydsman bavendien onbekwaam was. —

Breda

Dien 22 Juli 1921 bezocht ik Breda en Terheijden.

In de raadszaal werd ik weer door B. en W. met den secretaris onthaald. Ik onderhield me met de heeren getuende enige tijd langer. Daarna ging ik met burgemeester van Sonsbeek te zijnen huize ontbijten, om vervolgens met hem per auto rond te rijden om te zien, welke gedeelten van de omliggende gemeenten bij Breda behoren te worden gevraagd, zodat Breda zich behoorlijk kunnen ontwikkelen.

Burgemeester van Sonsbeek maakte een bijzonder goede indruk; van de wethouders is de Heer Leydsman van de minste. Ook de wethouder Hall — een vrijgestelde arbeider — maakte geen bijzonder goede indruk.

De avondingaard in Breda is verschrikkelijk; er is geen terrein om woningen te bouwen, het bouwen daar Breda in de omliggende ~~gemeenten~~ ~~gemeenten~~ wordt daar dierbaar belet. Hierin ligt wel een grote reden, waarin het noodig is, dat Breda hare grenzen verlegt.

Een tweede reden daarvoor is de taalstand van de Baronie Lier, welke onder drie gemeenten verdeeld is: Lippenhoven, Princenhage en Teteringen.

Een derde reden is de Dandberg, heel rijk heerenhuis behorende tot Teteringen, liggenble aan een niet beschutte weg van Breda; we hadden grote moeite, om er niet onszelf door te komen. — In Lippenhoven vond men, dat de laagland onhoudbaar was, en dat de Dandberg nochtans bij Breda moest gevraagd worden.

Een vierde reden is de ergelijke manier, waarschaps Princenhage heeft toegelaten, dat op haar gebied industrieën gevestigd hebben langs de Markt; daar lag een o.a. de grote suikerfabriek, de bon fabriek van Stuhmeyer, de Bijou, de Hollandsche kunststijl fabriek; de distilleerfabrieken de Markt en die fabrieken een openbare weg, keersweg, is niet meer dan een letter af 4-5 breed; daar heeft zich een laagland ontwikkeld, die niet meer in orde te brengen is; het is bepaald meer dan erg; Princenhage heeft letterlijk niets gedaan, om dat te verhinderen. Het is meer dan erg!

Breda

Den 16 juli 1925 kwam ik, na Terheyden te hebben bezocht, weer in Breda.

In de vestibule van het Raadhuis werd ik ontvan-

gd door het complete college van Burg. en Wethouders.

In verband met de verbouwing van het Raadhuis

was de kamer van B. en W. voor mijn bezuchting

reservéerd. Secretaris Jenkens was blij voortdurend

bij ons; ik was daar dankbaar voor, omdat hij dikh-

wijls waardevolle inlichtingen verstakelde. Toch bij-

een bespreking van de elektriciteitsquestie corr.

verde hij herhaaldelijk van Denbeek, en was voor

mij een ~~so~~ onverwachte, zeer waardevolle bond-

genoot.

Nog grote klachten omdat de annexatie zo lang

op zich laat wachten; alle dagen blijkt het duidel-

lijker, hoe moedeloos die is.

Belastbaar inkomen 1923/24 is f 16.442.000.

Dividend en bantuin belasting brengt f 52.000 op

Er is nog steeds een tekort van t 100.000 vooringen

geen arbeid; geen werkloosheid; de marktve-

schaffing opgeheven.

Geen drankmisbruik; veel snappen; veel sigaretten.

Socialisme neemt toe; bij de voorlaatste verkiezing 2.400

socialistische stemmen; thans op 1 juli 2.800.

Met B. en W. het in aanbouw zijnde nieuwe Raad-

huis gaan zien. - Gvd. Wethouder Ginkoap vermaakte

van gemeente f 50.000,- onder voorwaarde dat die

sein binnen 10 jaar zou worden betaald. Die som

was door bijstorting van rente opgelopen tot

f 70.000. - De tien jaren waren in februari 1925 ver-

streken. - B. en W. stelden aan den Raad voor het

gelede gebruikte voor den verbouw van het Raad-

huis. - De Raad stelde daarvoor nog f 130.000

beschikbaar, zoodat voor den verbouw twee hon-

derdenvijf was. - Toen architect Blommaath de

Amsterdam den man die ook het kasteel van

Zelmond tot Raadhuis verbouwde - werd de

leiding van den verbouw opgedragen. - Teller

Breda

het oude Raadhuis had gemeente in vroeger jaren kleine huisjes enz aangekocht, en was daardoor een behoorlijk terrein annexig; dat is nu benut voor een grooten achterbouw achter tegen het oude Raadhuis aan. rechts en links twee grote vleugels, waarvan aan de ene zijde de entree, het archief en een kleine trouwzaal, de andere zijde een grote en een kleine zaal. met daartussen een schitterende Raadszaal. Tusschen de beide vleugels komt een tuin aanleg. Als beloofd buitenen goed en doelmatig en mocht worden. Voor meubilering zal er echter nog heel wat nieuw geld moeten komen.